

August Thalheimer

Kampen för enhetsfront i Tyskland, 1920-1923

Nedan följer ett utdrag ur August Thalheimers skrift *Wie schafft die Arbeiterklasse die Einheitsfront gegen den Faschismus?* (Hur skapar arbetarklassen en enhetsfront mot fascismen?), som ursprungligen publicerades 1932 av Juniusverlag i Berlin. Skriften riktade sig främst till kommunisterna i syfte att övertyga dem om att det krävdes en enhetsfront med socialdemokraterna och andra strömningar inom arbetarrörelsen för att stoppa nazismen.

August Thalheimer föddes den 18 mars 1884 i en judisk familj i Affaltrach, Württemberg. Genom sin far hade han och systern Bertha i tidig ålder kommit i kontakt med Clara Zetkin och det socialdemokratiska partiets vänsterflygel, även om han gick med i partiet först 1910. Han anslöt sig till anti-krigstendensen under ledning av Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht, bidrog till första numret av dess tidskrift, *Die Internationale*, samt deltog i Spartakusbunds första nationella konferens 1916. Han var medlem i Stuttgarts arbetar- och soldatråd och deltog i det tyska kommunistpartiets (KPD) grundningskongress i slutet av december 1918.

Efter mordet på Luxemburg blev Thalheimer KPD:s ledande teoretiker och chefredaktör för både partiets dagstidning, *Die Rote Fahne*, och dess teoretiska tidskrift, *Die Internationale*. Han skrev många av KPD:s viktiga dokument, och hans skrifter om enhetsfronter och arbetarregering låg till grund för de ståndpunkter som Kommunistiska internationalens fjärde kongress antog i dessa frågor.* Han var en varm förespråkare av enhetsfrontstaktik och övergångskrav, även om han i början av 1921 lutade åt ultra-vänsterism när han stödde teorin om den ”revolutionära offensiven”, som användes för att rättfärdiga katastrofen med ”marsaktionen” 1921.

Thalheimer och KPD:s ordförande Heinrich Brandler utsågs som syndabockar för KPD:s misslyckande i det fiaskoartade upprorsförsöket i oktober 1923. De avlägsnades från partiledning, och befann sig i Sovjetunionen under 1924-1928, där Thalheimer föreläste i filosofi vid Sun Yat-Sen-universitetet. Han utvecklade en analys av fascismen, ingick i Kommunistiska internationalens programkommission och skrev en utförlig kritik av 1928 års programutkast, som dock hemlighölls och publicerades först 1993.

När Kommunistiska internationalen 1928 antog en ultravänsteristisk linje, hamnade KPD:s s k ”högergrupp” kring Thalheimer och Brandler i en alltmer utsatt position. De tyska ”högeranhängarna” bildade en organiserad tendens, Tysklands kommunistiska parti (oppositionen) (KPO), som uteslöts från KPD. KPO gav ut publikationer som utkom veckovis och två gånger i månaden, och mellan januari 1930 och augusti 1932 hade man även en dagstidning, *Arbeiterpolitik*. Thalheimer skrev mycket för KPO:s press. Efter Hitlers maktövertagande 1933 flyttade han till Paris och internerades när Andra världskriget bröt ut. Han bosatte sig, tillsammans med Brandler, på Kuba, och de avsåg att bygga upp sin politiska strömning efter kriget, men Thalheimer dog på Kuba den 19 september 1948, medan Brandler återvände till Västtyskland 1949.

Medlemmar i Brandlers strömning var aktiva i både de sovjetiska och västallierade zonerna i Tyskland, och utsattes för förföljelse under båda ockupationsmyndigheterna. Stalinisterna iscensatte en skenrättegång i Erfurt 1948, där de åtalade dömdes till döden, men straffen omvandlades till 25 års fängelse. En av de åtalade, Walter Seeland, beskrev rättegången som ”en kasperteater”, eftersom den hölls på ryska som ingen av dem talade. Det finns icke bekräftade rapporter om aktiviteter från Brandleriternas sida under Berlin-upproret 1953.

---

* Se [Kominterns fjärde kongress](#), samt dokumentsamlingen [Den proletära enhetsfronten](#)

Utvägen

Det kommunistiska partiet måste organisera den proletära enhetsfronten genom att öppet, snabbt och fullständigt undanröja ultravänsterinriktningen.

Det öppna brevet från januari 1921

Det kommunistiska partiet har mångsidiga och rika erfarenheter av enhetsfronttaktiken. Men dessa erfarenheter, där de viktigaste går tillbaka till åren 1920-1923, har i stort sett begravts under de två ultravänsteristiska perioderna, den under ledning av Arkadi Maslow och Ruth Fischer¹ 1924-26, och den som inleddes 1928 och som först nu endast motvilligt och delvis håller på att överges.² Den yngre generationen partimedlemmar har överhuvudtaget inte lärt känna denna taktik, medan de äldre till stor del har glömt den.

Det är därför lämpligt att friska upp minnet. Övergivande av dessa metoder har gjort partiet och arbetarklassen stridsodugligt. *Trots att många fel begåtts* i det förflutna, måste dessa metoder tas upp på nytt. Påståendet att villkoren för dess användning nu har försvunnit stöds inte av fakta, utan är en fantastisk felbedömning av klasskampens läge och faktorer under de senaste fyra åren. *Ordet* ”enhetsfront” har använts under hela denna tid. Men i *praktiken* har man övergivit den. Men det är det som saken gäller.

Partiets första omfattande enhetsfrontsaktion inleddes i januari 1921, i en tid av växande levnadskostnader och stigande nöd inom arbetarklassen. Det var efter sammanslagningen av KPD (Spartakusbund) med USPD:s³ vänsterflygel, som hade ägt rum hösten 1920. Under en *övergångstid* hette partiet Vereinigte Kommunistische Partei Deutschlands (VKPD – Tysklands Förenade Kommunistiska Parti). Innan dess, i december 1920, hade det redan förts en bred resolutionskampanj i företagen, fackliga församlingar och massmöten för Stuttgarts metallarbetares ”fyra krav”.

Den 8 januari 1921 vände sig VKPD till ADGB⁴, SPD⁵ och USPD med ett *Öppet brev*, som innehöll följande krav:

1. Inledning av en samfällig lönekamp, höjning av alla pensioner för krigsinvalidier och folkpensionärer, enhetlig arbetslöshetsersättning.
2. Åtgärder för att sänka livsmedelspriserna.
3. Åtgärder för att säkerställa tillgången till livsmedel och nödvändighetsartiklar.
4. Omedelbar avväpning och upplösning av de borgerliga självförsvarsorganisationerna. Skapande av proletära självförsvarsorganisationer. Amnesti för alla politiska brott, upprätta handels- och diplomatiska förbindelser med Sovjetryssland.

ADGB, SPD och USPD avvisade ett gemensamt agerande ihop med VKPD. Därefter vände sig partiet den 16 januari 1921 i ett upprop till alla *medlemmar* i dessa organisationer och hela proletariatet för att bygga en enad försvarsfront även mot ledarnas vilja. För att genomföra kampanjen för dessa krav föreslog partiet:

”Det gäller att i varje fabrik *sammankalla massmöten med hela arbetsstyrkan*, och där rådslå om vilka krav arbetarna skall ställa och tvinga driftsråden att kämpa för dessa krav. *Fackföreningsmöten* sammankallas och *offentliga möten* hålls för att klargöra våra krav.”

¹ Arkadi Maslow (1891-1941) anslöt sig till KPD (tyska kommunistpartiet) 1919, och tillhörde alltid dess vänstra flygel. Han ingick i den ledning som tog över efter Brandler avsatts från partiledningen (1923) och uteslöts 1926 tillsammans med Ruth Fischer som han arbetade med under 1930-talet.

² Här är Thalheimer väl optimistisk. I själva verket övergavs ultravänsterpolitiken först 1934, efter Hitlers seger.

³ *Unabhängige Sozialdemokratische Partei Deutschlands*, Tysklands oberoende socialdemokratiska parti, som bildades 1917

⁴ *Allgemeiner Deutscher Gewerkschaftsbund* (Tysklands LO)

⁵ *Sozialdemokratische Partei Deutschlands*, Tysklands socialdemokratiska parti

Under de första två veckorna efter offentliggörandet av uppopen inkom rapporter från hela Tyskland om möten som uttalade sig för kraven i det öppna brevet och den proletära enhetsfronten. Kampanjen hade särskild framgång i Berlin, Leipzig, Stuttgart, Thüringen och Ruhrområdet. Ett stort antal mindre möten, 13 arbetsplatsmöten i storindustrin, 16 möten vid fackliga in- och utbetalningsställen⁶, framför allt de som tillhörde metallarbetarfacken, uttalade sig för det öppna brevet. I Berlin ställde sig ett medlemsmöte med 6000 arbetare tillhörande järnvägsfacket bakom det öppna brevet. Vid ADGB:s distriktskonferens för fackföreningsfunktionärer i Berlin den 2 januari erhöll ett yrkande i linje med det öppna brevet 327 röster, medan 553 röstade emot.

Den inverkan kampanjen fick bland fackligt aktiva var så stark att den fackliga byråkratin vidtog försvarsåtgärder. Fackföreningsbyråkratin som företrädde järnvägsarbetarna, byggnadsarbetarna och metallarbetarna uteslöt kommunistiska fackföreningsfunktionärer, och vägrade godta lokala fackföreningar med kommunister i ledningen (som byggnadsarbetarna i Chemnitz och järnvägsarbetarna i Berlin och Essen). I ett brev daterat 7 februari hotade ADGB-ledningen att utesluta alla som stödde det Öppna brevet (med motiveringen att det "åsidosatte fackföreningarnas lagstadgade neutralitet"). VKPD svarade med att uppmana fackföreningsmedlemmarna att intensifiera enhetsfrontskampanjen. Det uttalade sig skarpt mot fackbyråkratins splittringsförsök och uppmanade medlemmarna att ta upp kampen mot de reformistiska splittrarna och för bevarande av fackföreningarnas enhet.

Under andra hälften av februari gick kapitalet till angrepp mot saltgruvearbetarna i mellersta Tyskland med företagsnedläggelser och andra åtgärder. En rikskonferens som saltgruvearbetarna sammankallat för att rådslå om försvarsåtgärder, beslöt att "VKPD:s Öppna brev är en lämplig grundval för den kamp som gruvarbetarna måste föra".

Inför den växande sympatin som kampanjen för VKPD:s Öppna brev mötte bland fackföreningsmedlemmarna, blev fackföreningsbyråkratins repressiva åtgärder resultatlösa. Trycket underifrån mot fackföreningsbyråkratin blev allt starkare.

ADGB:s "tio krav"

Då beslutade ADGB:s styrelse om en manöver för att bryta den ständiga utvidgningen av VKPD:s offensiv. Den förde fram 10 egna krav för att lindra de arbetslösas lidande – naturligtvis inte för att fackföreningarna skulle kämpa för dem, utan för att sabotera kampen.

VKPD parerade omedelbart denna manöver genom att, efter att ha kritiserat otillräckligheten i dessa krav, förklara att man trots detta skulle kämpa för genomförandet av dessa krav. Det fortsatte enhetsfrontskampanjen genom att uppmana arbetarklassen att ansluta sig till kampen för dessa krav, och inte överlåta den till de fackliga ledarna.

Fram till början av mars hade följande organisationer uttalat sig för kraven i det öppna brevet: 32 viktiga fackliga in- och utbetalningsställen och lokala fackföreningar, 24 massmöten i stora företag och 18 massmöten som dels hade sammankallats av VKPD och dels av lokala fackföreningsråd.

I anknytning till konflikten med Frankrike med anledning av krigsskadeståndsbetalningarna och hoten mot Ruhr-arbetarna inledde partiet en kampanj för en allians med Sovjetunionen. I Berlin hölls den 11 mars ett massmöte, där USPD-medlemmar och arbetare från en rad stora företag deltog (AEG, Osram, Knorrbremse).

⁶ Under denna period utbetalades arbetslöshetsersättningen av de fackliga organisationerna på uppdrag av staten.

Kampanjen för det öppna brevet avbröts av den s k marsaktionen (*Märzaktion*), där partiet föll offer för en kyligt förberedd provokation av Severing⁷ och ställde frågan kampen om makten, utan att ha försäkrat sig om den nödvändiga massgrundvalen, att majoriteten av arbetarklassen var redo att stödja en sådan kamp om makten.

Enhetsfrontsaktionens förutsättningar, kännetecknen och resultat

Vilka var kännetecknen på och förutsättningar för denna första enhetsfrontsaktion som initierades av hela partiet? Förutsättningarna var å ena sidan ebban i den revolutionära vågen, som hade avlägsnat den omedelbara kampen om makten från dagordningen, och å andra sidan den växande arbetslösheten och ökade nöden bland arbetarna. Splittringen av USPD i Halle 1920 hade ökat arbetarklassens längtan efter aktionsenhet som en motvikt till arbetarklassens organisatoriska splittring. Kommunistpartiet hade numerärt stärkts genom anslutningen av USPD:s vänstra flygel, men trots det var det endast en minoritet av arbetarklassen som följde dess ledning vid den tidpunkten. Dessa förutsättningar ledde till skapandet av enhetsfronttaktiken, vars första uttryck var det öppna brevet av den 8 januari och den kampanj som var knuten till det.

Kännetecknande för denna första enhetsfrontskampanj var först och främst att man vände sig till ledningarna för ADGB, SPD och USPD och uppmanade till gemensam kamp för ett program med omedelbara krav. När dessa ledare vägrade att gå med i kampanjen, vände man sig fackföreningsmedlemmarna, till de lokala fackliga organisationerna, till företagen och till arbetarklassen i allmänhet. Motmanövern från fackbyråkratin, som uppställde 10 egna krav, parerade partiet genom att uppmana massorna av fackföreningsmedlemmarna och i företagen att organisera en verklig kamp för dessa krav.

Vad blev resultatet av de tre månadernas kampanj? Trots att partiet under dessa tre månader ännu inte hade lyckats övergå från propaganda och agitation till bred massaktion, var kampanjen mycket betydelsefull för partiet och arbetarrörelsen: ny mark erövrades för kommunismen i fackföreningarna och i företagen, den reformistiska fackliga byråkratins auktoritet och inflytande försvagades och dess splittringsplaner och tvångsåtgärder mot kommunisterna omintetgjordes genom att kommunistpartiet vunnit stor sympati.

Marsaktionen och dess korrigerig

Glidningen mot ultra-vänsterism under marsaktionen började partiet självt att mycket snabbt korrigera, och det återgick till det öppna brevets taktik, det vill säga enhetsfronten.

Redan den 29 april utfärdade KPD:s nationella fackföreningscentral ett upprop till fackföreningsmedlemmarna mot angreppen på åttatimmarsdagen, mot lönesänkningar mot varje undantagslagstiftning och för ADGB:s 10 krav.

Krigsskadeståndskrisen skärptes, kampen i Övre Schlesien ökade i omfattning och arbetslösheten steg. Då, i sitt upprop av den 22 maj, tog partiet åter upp kraven från det öppna brevet, krävde en proletär enhetsfront mot den nationalistiska aktiviteten i Övre Schlesien, och motsatte sig användandet av rättsliga åtgärder mot revolutionära arbetare. Över hela landet arrangerade partiet massmöten, där man manade till kamp. *Gemensamma* möten med arbetarorganisationerna ägde rum i Stuttgart och Danzig. I Berlin sammankallade järnvägsfackföreningen ett gemensamt möte mellan partierna och fackföreningsledarna för att förhindra vapentransporter.

⁷ *Wilhelm Severing* (1875-1952) tillhörde SPD:s yttersta högerflygel och var inrikesminister i Preussen 1919-1926 och 1930-1932. Han hade utsetts av Noske för att undertrycka arbetarklassen aktivitet i Ruhr, och senare gjorde han samma sak i Preussen. Om *Marsaktionen*, se Pierre Broué: [Tyskland 1921: Marsaktionen](#)

Den 10 juni mördades den oavhängiga parlamentsledamoten Gareis i München av kontrarevolutionärer. I själva München påbörjade arbetarna omedelbart en tvådagars generalstrejk. KPD uppmanade hela arbetarklassen till kamp mot Kahr-regeringen⁸ för *proletärt självförsvar*, mot belägringstillståndet och för frisläppande av de politiska fångarna. I Berlin ägde det rum gemensamma KPD- och USPD-demonstrationer. SPD höll separata möten. I provinserna hölls gemensamma möten på grundval av KPD:s appell i Halle, Königsberg och Ludwigshafen. I Speier ledde kampanjen för kraven i KPD:s appell till en 24-timmars generalstrejk. Kampanjen för ADGB:s 10 krav fortsatte. Den 20 juni höll Berlins arbetslösa en demonstration för de 10 kraven framför fackföreningsbyggnaden. Partiet stödde denna aktion genom ett upprop.

Den 19 juni sammanträdde en *driftsrådskonferens* för nordvästra Tyskland i Bremen. Denna syftade till att vara ett första initiativ till gemensam handling. Men här begränsade man sig inte längre till bara ADGB:s 10 krav, utan krävde gemensam aktion för ett mer vittgående kampprogram.

Kommunistiska internationalens tredje kongress

Kommunistiska internationalens tredje världskongress inleddes i Moskva den 22 juni och pågick till 12 juli. Under Lenins ledning korrigerade kongressen snabbt, öppet och fullständigt den ultravänstertaktik som marsaktionen vilade på. Kongressen förklarade uttryckligen att det öppna brevvets taktik, enhetsfronten, var exemplarisk och borde tillämpas i hela Internationalen. Under den period då arbetarklassen inte längre eller ännu inte stod inför omedelbar kamp om makten, hade de kommunistiska partierna till uppgift att vinna majoriteten av arbetarna för kommunismen principer och mål, och vinna de arbetande massornas sympati genom kamp för delkrav och revolutionära övergångslösningar (t ex arbetarkontroll över produktionen) med användning av enhetsfronttaktik, och på så sätt grundligt förbereda sig för kampen om makten. Den tidigare partiledaren Paul Levi, som i en broschyr skarpt hade angripit partiet för marsaktionen, utan att först ha försökt framföra sin kritik *inom* partiet, utslöts på grund av disciplinbrott, även om en dörr hölls öppen för honom att återinträda i partiet. I den mån hans kritik var befogad, så erkändes det öppet. Ett fredsavtal slöts mellan företrädare för hans ståndpunkt och partimajoriteten, och även för en del av dem som tillfälligt anslutit sig till Paul Levi. Detta borde ha skapat grundvalen för ett disciplinerat samarbete i ledningen. Genom att partiet självt omedelbart, fullständigt öppet inför hela arbetarklassen och omedelbart, påbörjade denna korrigerande av marsaktionens ultravänstermisstag som påbjudits av den Kommunistiska internationalen, kunde partiet snabbt avhjälpa de bakslag som marsaktionens orsakat, återfå det förlorade förtroendet, sammansvetsa partiet och förbereda nya framryckningar på enhetsfronttaktikens grundvalar.

Kommunistiska internationalens tredje världskongress kan därför tjäna som en modell för hur det, mitt under fientliga attacker, är möjligt att snabbt, öppet och fullständigt, och utan falska prestigehänsyn rätta till taktiska misstag.

Enhetsfrontskampanjens fortsättning

Partiets fortsatta enhetsfrontskampanj ökade massornas tryck på den reformistiska fackföreningsbyråkratin. Under detta stegrade tryck tvingades ADGB:s ledning att i ett upprop den 8 augusti deklarerera att den var beredd att engagera sig för de 10 kraven, inte bara med parlamentariska metoder utan även med facklig kamp. KPD intensifierade kampanjen för att omedelbart bygga den proletära enhetsfronten, och för att omedelbart ta upp kampen för ADGB:s

---

⁸ *Karl Gareis* (1889-1921) var en USPD-deputerad i bayerska lantdagen som mördades av högerextremister i München. *Gustav Ritter von Kahr* (1862-1934) var ledande bayersk högerextremist som 1923 utsågs till statskommissarie i Bayern med diktatoriska befogenheter. Han beskyddade alla högerterrorister, inklusive den unge Adolf Hitler. Han mördades under ”de långa knivarnas natt” den 30 juni 1934 (på Hitlers order).

10 krav. Organisatoriskt lade man huvudvikten vid att sammankalla driftsrådsförsamlingar i alla orter.⁹ Det är uppenbart att partiet inte skulle ha kunnat genomföra denna kampanj utan starka stödjepunkter i fackföreningarna. Själva kampanjen ökade emellertid partiets inflytande och organisatoriska stödjepunkter i fackföreningarna. Fackföreningsfraktionerna, de erövrade fackföreningsposterna, driftsråden utgjorde de avgörande hävstångarna i partiets kampanjer.

I samband med dessa kampanjer organiserade partiet en rörelse för att sammankalla driftsrådskongresser. I Berlin tog en driftsrådsförsamling med 1000 deltagare ställning för en nationell driftsrådskongress. Det gjorde även driftsrådsförsamlingar i Leipzig, Erfurt och Hamburg, i Ruhrområdet, driftsrådskonferensen i Thüringen, fackföreningskartellen i Brandenburgerprovinsen och många företags- och offentliga möten. Fackföreningsbyråkratin gick emot inkallandet av en nationell driftsrådskonferens. Partiet stärkte mobiliseringsarbetet.

Mordet på Erzberger

Massrörelsen fick ny fart efter mordet på Erzberger.¹⁰ Partiet uppmanade arbetarna att avvärja de reaktionära paramilitära enheterna, avlägsna monarkister från statsapparaten, från riksvärnet [Reichswehr], polisen och rättsväsendet, och upphäva undantagstillståndet. I Kiel, Leipzig, Hamburg och sex andra viktiga industristäder, hölls demonstrationer med deltagande av alla arbetstagarorganisationer, fast i Berlin motsatte sig ADGB och SPD gemensamma demonstrationer. I flera fall (Berlin, Jena, Hamburg) gjordes försök att fortsätta kampen utanför fabriksgrindarna och knyta arbetarnas ekonomiska nöd till den allmänna kampen mot reaktionen. Partiet gav kampen mot reaktionen konkret form i parollen om inrättandet av proletära kontrollkommittéer. Både USPD och SPD motsatte sig denna paroll.

Krigsskadestandsfrågorna och Nationernas förbunds beslut i frågan om Övre Schlesien ledde till en regeringskris.¹¹ KPD uppmanade arbetarna att tillgripa alla metoder, såväl parlamentariska som utomparlamentariska, för att förhindra tillkomsten av en Stinnes-regering¹², och tillsammans kämpa för konfiskering av alla reallgångar, för försvaret av åttatimmarsdagen, för avvärjning av kontrarevolutionen, och för avlägsnandet av monarkistiska element från förvaltningen. Det förklarade: ”Så länge SPD och USPD har modet att stå fast vid dessa krav, kommer inte KPD lägga några hinder i deras väg.”

Socialdemokraterna beslutade om en bred koalition och anslöt sig till Wirth-regeringen.¹³ Partiet intensifierade sin verksamhet bland reformistiska arbetare med stor framgång. ADGB och AFA¹⁴ tog upp kravet på ”konfiskering av reallgångar”. KPD agiterade för kamp för att uppnå detta.

⁹ Driftsrådsdelegaterna var valda representanter till driftsråden, som var radikala organisationer som uppstod under November-revolutionen 1918.

¹⁰ *Matthias Erzberger* (1875-1921) var ledare för Centrumpartiet. Han tillhörde dess vänsterflygel och hade undertecknat vapenstillståndet i november 1918. Mördades den 26 augusti 1921 av nationalistiska extremister. Mordet orsakade stor upprördhet, särskilt inom arbetarklassen, känslor som KPD försökte ge riktning och uttryck.

¹¹ De territoriella bestämmelserna i Versaillesfördraget krävde att Elsass-Lothringen skulle överföras till Frankrike, att Saarland skulle ställas under kontroll av Nationernas förbund, att visst territorium skulle överlämnas till Belgien och Danmark, och större delen av Posen och Västpreussen och delar av Pommern skulle överföras till den nya polska staten. Övre Schlesien skulle i sin helhet överföras till Polen, men när 60 procent av rösterna i en folkomröstning hade uttalat sig för att kvarstanna i Tyskland, iscensatte den polska minoriteten ett uppror, och området delades till Polens förmån 1922.

¹² *Hugo Stinnes* (1870-1924), ledande industriman vars affärsimperium omfattade 20 procent av den tyska industrin.

¹³ *Joseph Wirth* (1879-1956), ledare för Centrumpartiet som blev kansler 1921. SPD var representerat i regeringen. En bred koalition var en regering som bildas av de viktigaste partierna, snarare än en bestående av ett stort parti och en eller flera mindre partier.

¹⁴ *Allgemeiner Freier Angestelltenbund*, tjänstemännens fackliga central.

En ny variant av enhetsfront var stödet till den socialdemokratiska regeringen i Thüringen. KPD åtog sig att stödja den socialdemokratiska regeringen så länge som den genomförde det överenskomna minimiprogrammet.

Från och med nu måste vi begränsa oss till att bara kortfattat räkna upp och karakterisera de viktigaste enhetsfrontskampanjerna under 1922 och 1923:

1922

1. Den 1 jan 1922 *Upprop från Kommunistiska Internationalens exekutiv och Röda Fackföreningsinternationalens exekutiv* till arbetarna och arbeterskorna i alla länder ”För den proletära enhetsfronten” under följande huvudparoller: ”Till kamp för kontroll över produktionen, ”Bort med tassarna från Sovjetryssland!” och ”Bröd och maskiner till de ryska proletärerna!”.

2. Den 11 januari 1922 *Generalförsamling med Berlins driftsråd*. ”Sexmannakommissionen” som i november 1921 valts av 2000 driftsråd i Berlin för att framtvunga amnesti för de proletära fångarna, fick tillträde trots motstånd från byråkratin. Den av ”Sexmannakommissionen” föreslagna resolutionen för att beslagta realtillgångar, för att upplösa riksdagen och för nyval genom misstroendevotum under parollen ”låt de rika betala”, för att avbryta subventionsförhandlingarna med storindustrin, för att avvisa varje koalition med Stinnes och för priskontroll genom driftsråden, antogs *enhälligt*.

Tillträdet för kommissionen och antagandet av resolutionen var tunga nederlag för byråkratin och en seger för enhetsfronten.

3. I februari *generalstrejk bland de järnvägsanställda* mot de brutala tvångsåtgärder som beslutats av socialdemokraterna i koalitionsregeringen. Strejken stöddes endast av KPD och genomfördes mot ledningarna i ADGB, SPD och USPD. Vid sin höjdpunkt omfattade strejken 800 000 deltagare. Strejkens tyngd tvingade fram förhandlingar mellan regeringen, ADGB, Tyska järnvägsarbetarförbundet och företrädare för de strejkande.

Strejken bringade för första gången järnvägsarbetarna i en skarp klasskonflikt, inte bara mot den borgerliga regeringen, utan även mot den fackliga byråkratin.¹⁵

4. I april *konferens med representanter för de tre exekutiverna från Tredje, Andra och i Wien- (”två och en halv”)-Internationalen* i Berlin. Syftet var en gemensam internationell massdemonstration under Genua-konferensen¹⁶ den 20 april eller den 1 maj, under parollerna: För åttatimmarsdagen, för kamp mot arbetslösheten, som hade ökat dramatiskt på grund av kapitalistmakternas krigsskadeståndspolitik, för proletariatet gemensamma aktion mot den kapitalistiska offensiven, för den ryska revolutionen, för det svältande Ryssland, för politiska och ekonomiska förbindelser av alla stater med Sovjet-Ryssland, och för skapandet av en proletär enhetsfront i varje land och mellan Internationalerna. En niomannakommitté från Tredje internationalen skulle sammankalla en världsarbetarkonferens.

Trots SPD:s sabotage marscherade i Berlin den 20 april 150 000 arbetare, där många företag representerades av hela arbetsstyrkan. Det var Berlin-arbetarna kraftfullaste massdemonstration sedan Erzberger-mordet. I Düsseldorf demonstrerade 40 000, i Leipzig 40 000, i Stuttgart (trots motstånd från SPD och USPD) 15 000, i Chemnitz 15 000 och i Halle 20 000. Under inflytande av den internationella konferensen hölls den 1 maj i hela Tyskland gemensamma demonstrationer, där alla arbetarorganisationer och -partier deltog. I bara Berlin demonstrerade runt 600 000 arbetare.

¹⁵ Tyska järnvägsanställda var i allmänhet en reaktionär kraft. Under kejsartiden belönades ofta pensionerade underofficerare med mindre tillsynsjobb i denna sektor.

¹⁶ En internationell ekonomisk konferens som ägde rum i Genua i april 1922, där alla europeiska makter, däribland Tyskland och Sovjetunionen, var inbjudna.

För komma undan detta tryck, lämnade Andra internationalen den 23 maj niomanna-kommittén.

5. *Rathenau-kampanjen*. Den 24 juni mördades Rathenau.¹⁷ Samma dag höll partiet massmöten i Berlin. Följande dag hölls gemensamma massdemonstrationer med SPD, USPD och KPD. Från Berlins distriktsledning utfärdades ett särskilt upprop med följande paroller: Avlägsna alla monarkister från armén, polisen och förvaltningen, förbud mot och upplösning av alla nationalistiska organisationer, genomför Bielefeld-överenskommelsen¹⁸, arrester omedelbart Orgesch-ledarna¹⁹, och skapa kontrollorgan för att genomdriva dessa krav. Vid mötena restes krav på generalstrejker och sammankallandet av möten med alla driftsrådsrepresentanter. Under det avslutande mötet under Leipzigs fackföreningskongress²⁰, framlade Walcher²¹, som företrädare för KPD, en deklaration som i kongressens namn uppmanade förbundsstyrelsen att omedelbart vidta alla nödvändiga åtgärder för att genomdriva Bielefeld-avtalet. Den 26 juni antog Berlins fackföreningskommission, AFA-förbundet, SPD:s, USPD:s och KPD:s distriktsorganisationer ett upprop som krävde en *tidsbegränsad proteststrejk* mot Rathenau-mordet. Många fabriksdelegationer krävde att riksvärnet omedelbart skulle upplösas, att Hindenburg och Ludendorff skulle häktas, att Bielefeld-överenskommelsen omedelbart skulle genomföras. I Hamburg krävde en mäktig demonstration med deltagande av SPD, USPD och KPD att de socialdemokratiska ministrarna omedelbart skulle avgå från koalitionsregeringen, bildandet av en arbetarregering och beväpning av arbetarna. Liknande mäktiga massdemonstrationer ägde rum över hela Tyskland. ADGB, AFA, SPD och USPD vägrade att ställa sig bakom de krav i den av organisationerna gemensamt antagna plattformen som gällde försvaret av åttatimmarsdagen, bildandet av arbetarnas självförsvarsorganisationer och arbetarkontrollkommittéer. De fruktade arbetarnas självständiga aktioner utan och mot de statliga organen. Massorna ville ha handling. Under detta tryck beslutade ADGB och SPD att upprepa kravet på en *halv dags proteststrejk* den 24 juli. KPD förklarade att demonstrationer inte längre var tillräckligt: det krävdes handling. I Sachsen hade partiet redan börjat organisera proletära hundramannagrupper. KPD uppmanade arbetarna att kopiera Sachsen-exemplet, att själva se till kontrarevolutionära tjänstemän avsattes, och att ta upp kampen. I hela mellersta Tyskland bildades – med deltagande av alla arbetarorganisationer, inklusive fackföreningar och SPD-kontrollkommittéer som började utrensa förvaltningen. Medan massan av arbetare, fackföreningsmedlemmarna, SPD- och USPD-arbetarna i sina organisationer på lokal- och

---

¹⁷ *Walther Rathenau* (1867-1922) var tysk industriman och politiker och verkställande direktör i flera stora företag, som under första världskriget hjälpte Ludendorff att styra den tyska ekonomin. Som utrikesminister i Wirth-regeringen från februari 1922 skrev han under det tysk-ryska Rapallofördraget. Bortsett från hans fredliga utrikespolitik hatades han av extremhögern som varande jude och liberal, och i juni 1922 mördades han av fyra sjöofficerare som var medlemmar i en terrororganisation, *Organisation Consul* (O. C.). Mellan 1919 och 1923 utfördes 376 politiska mord i Tyskland, varav 356 utfördes av högerextremister.

¹⁸ Bielefeld-överenskommelsen (mars 1920) blev ett resultat av förhandlingarna för att få slut på generalstrejken efter Kapp-kuppen. Regeringen och inrikesminister Severing å ena sidan, och arbetarpartierna, fackföreningarna och Hagens aktionsgrupp å den andra, gick med på att avsluta strejken på villkor att alla arbetare skulle återanställas, vapen och ammunition skulle överlämnas, alla fångar skulle ges amnesti, Riksvärnet skulle hålla sig borta från Rhenlandet och westfaliska industriområden, och de särskilda och ordinarie undantagstillstånden skulle upphävas.

¹⁹ *Georg Escherich* (1870-1951), den högerextremistiske inrikesministern i Bayern, skapade en väpnad nationell organisation baserad på det bayerska hemvärdet, vilken omfattade de olika resterna av frikårerna och andra väpnade grupper. Den hette *Organisation Escherich*, vilket förkortades *Orgesch*.

²⁰ Nittio av de 691 kongressdelegaterna var KPD-medlemmar och -anhängare, det största antalet någonsin totalt.

²¹ *Jakob Walcher* (1887-1970), metallarbetare, medlem i SPD sedan 1906. Medlem i Spartakusbund och KPD, som han utslöts ur 1928 tillsammans med Brandler. Från 1932 medlem i tyska SAP (Socialistiska arbetarpartiet), ett vänstersocialistiskt parti. Efter Hitlers maktövertagande bosatte han sig i Paris där han hade kontakter med den trotskistiska rörelsen. Internerades 1939, men lyckades ta sig till USA. Återvände 1947 till DDR (Östtyskland) där han utrensades ett par år senare, men återupprättades 1956.

distriktsnivå ställde upp bakom KPD:s krav, bröt de centrala ledningarna i ADGB, SPD och USPD öppet med enhetsfronten och avbröt förhandlingarna med KPD. Anledningen var att KPD insisterade på att man via de fackliga organisationerna skulle rikta en appell till massorna där man förklarade hur kraven skulle genomdrivas, och att KPD insisterade på att riksdagen skulle upplösas. Men medan ledningarna i ADGB, SPD och USPD bröt sig ur enhetsfronten åt höger för att rädda koalitionen med de borgerliga partierna (den nationella kommittén för USPD hade redan deklarerat att man var redo att gå med en borgerlig koalition), lutade de socialdemokratiska massorna åt vänster. Ett stort antal lokalavdelningar i SPD, och ännu fler i USPD, gick över i klump till KPD. För att förhindra massflykten av medlemmar, fattade den 14 juli SPD:s och USPD:s riksdagsfraktioner beslutet att inrätta en ”*Arbeitsgemeinschaft*”²² i riksdagen.

Dessa händelser kan sammanfattas så här: Upprördheten bland massorna och KPD:s initiativ tvingade till att börja med ADGB, AFA, SPD och USPD att delta i gemensamma aktioner och gemensamma demonstrationer. Men de försökte hålla rörelsen inom ramar som bevarade de statliga organen och den stora koalitionen genom att bara hålla demonstrationer. KPD kämpade för arbetarklassens självständiga aktioner. Stora delar av arbetarna, lokala partiorganisationer, fackliga råd, etc, gick tillsammans med oss. Sedan bröt sig de centrala organen ur. Men massorna rörde sig mot KPD, agerade tillsammans med det och gick ofta över till det. Partiets auktoritet och verksamhetsområde utvidgades kraftigt genom dessa åtgärder, och det gjordes ett betydande genombrott på den reformistiska fronten. De enda misstag som partiet begick och som är värda att nämnas var att man inte omedelbart utfärdade en paroll om kontrollkommittéer, och endast ställde den vaga och otydliga parollen om en ”arbetarregering” mot den stora koalitionen i stället för att tvinga socialdemokraterna och de oberoende att lämna regeringen och självt propagera för att bygga arbetarråd.

6. Den nationella driftsrådskongressen [*Reichsbetriebsrätekongreß*]. Inflationen ökar och levnadsomkostnaderna stiger. Den fascistiska rörelsen utbreder sig från Bayern. Den 7 augusti sammanträder Berlins driftsråd för att besluta vad man ska göra med de ökande levnadskostnaderna och situationen i Bayern. Mötet ställer sig enhälligt bakom en kommunistisk resolution som kräver att ADGB ska använda alla medel för att förverkliga Berlin-avtalet från tiden för Rathenau-mordet. Med användning av ruttna förevändningar vägrar Ziska och Krüger från SPD att stanna i församlingen längre, och lämnar salen med en del av sitt folk. Därefter konstituerar 15 kamrater, exekutivkommitté-, centralråds- och gruppmedlemmar i driftsrådscentralen, sig själva som femtonmannakommittén och sammankallar självständigt en driftsrådsgeneralförsamling till den 27 augusti, i trots mot centralrådet, vilket uppmanar till sabotage av femtonmannakommittén. Driftsrådsförsamlingen sammanträder mangrant den 31 augusti, utfärdar ett öppet brev till de tyska arbetarna, och väljer en kontrollkommitté med uppgift att förbereda en nationell driftsrådskongress. Församlingen bekräftar uttryckligen femtonmannakommittén som sitt valda organ. Den 2 september riktar kontrollkommittén en rad krav till inrikesministern: konfiskering av livsmedel, tillsättande av en kommitté från järnvägsdriftsråden för att kontrollera tågen, omedelbar konfiskering av alla lyxbostäder, omedelbar stängning av alla lyxrestauranger och kontroll över alla livsmedelsföretag. Femtonmannakommittén tillkännager att arbetarna ska ta saken i egna händer om detta inte sker. Detta program möter kraftfullt eko ute i landet. Driftsrådsförsamlingar och -kongresser i Leipzig, i Rheinland-Westfalen (Gelsenkirchen), i Solingen, Remscheid, Bitterfeld, Halle, osv följer detta exempel.

ADGB gick nu över till motattack. Det meddelade att den nationella driftsrådskongressen måste stoppas med alla medel – alla som deltar i kongressen har inte längre någon plats i fackföreningarna...

²² *Arbeitsgemeinschaft* betyder samarbetsgrupp.

Men Berlins driftsråds generalförsamling den 15 september, som hade inkallats av det officiella driftsriksrådscentrat och ADGB självt, åsamkade dessa instanser ett svårt nederlag. Ett skarpt misstroendevotum mot femtonmannakommittén framfördes men förkastades. En motion som ställde sig på femtonmannakommittén sida och krävde sammankallandet av en nationell kongress antogs. Den fackliga byråkratin attackerade rörelse med fräcka provokationer. Massförberedelserna inför den nationella driftsrådskongressen övervann dessa provokationer. Regeringen tillgrip massarresteringar av kommunister som stod i ledningen för rörelsen. KPD svarade med mäktiga protestmöten.

Den 23 november sammanträdde den nationella driftsrådskongressen i Berlin med stöd av en bred massrörelse. Sammanlagt 846 delegater deltog, bland dem 657 från KPD, 38 VSPD, 22 USPD, 52 partilösa, 17 KJ²³ och tre VSPD-ungdomar. Kongressens huvudpunkt var kampen för kontroll över produktionen. Ett detaljerat aktionsprogram innehöll:

- a) Åtgärder för att trygga de arbetande massornas levnadsstandard.
- b) Vältra över bördan av den finansiella bankrutten och den ekonomiska kollapsen på bourgeoisie.
- c) Ogiltigförklara Versailles-fördraget och återuppbygg Europa.
- d) Bekämpa kontrarevolutionen och det ekonomiska sabotaget.

Som verktyg för att säkra genomförandet av detta program krävde konferensen bildandet av en arbetarregering som baserade sig på arbetarnas självförsvarsorganisationer, driftsråd och kontrollkommittéer.

Den sista var en svag punkt. Men det som var avgörande var att den av partiet organiserade driftsrådsrörelsen kraftigt utvidgade sitt verksamhetsområde och började bygga oberoende arbetarklassorganisationer.

1923

1. När man i januari stod inför hotet om ockupation av Ruhr-området²⁴, utfärdade en internationell konferens för kommunistiska partier i Essen ett manifest som fördömde imperialisternas planer och uttalade sig för det kämpande proletariats internationella enhetsfront.

2. Vid invasionen av Ruhr den 11 januari vände sig KPD till ADGB, AFA, ADB²⁵ och VSPD²⁶ med ett öppet brev för att skapa en kämpande enhetsfront. Kampkrav: Cuno-regeringens avgång²⁷, brytning med koalitionen, övervältring av skadeståndet på bourgeoisin, arbetarkontroll över produktionen, kamp mot Cuno vid floden Spree och Poincaré i Ruhr-området²⁸, för en arbetarregering.

3. Den 24 januari. Fabrikrådskonferens i Ruhr. Den ställde upp nio krav.

²³ *Kommunistische Jugend* (Kommunistiska ungdomsförbundet).

²⁴ I januari 1923, som svar på ett påstående att de tyska myndigheterna medvetet försummat krigsskadeståndsleveranser, ockuperade franska och belgiska trupper Ruhrområdet.

²⁵ *Allgemeiner Deutscher Beamtenbund* var tjänstemännens fackliga central.

²⁶ VSPD bildades genom den sammanslagning mellan SPD och merparten av högern i USPD som skedde under hösten 1922. De flesta fortsatte dock att kalla den enade organisationen för SPD. Efter att majoriteten av USPD:s medlemmar gått över till KPD, återstod ett USPD med cirka 10 000 medlemmar.

²⁷ *Wilhelm Cuno* (1876-1933) var kansler från november 1922 till augusti 1923.

²⁸ *Raymond Poincaré* (1860-1934) blev premiärminister i Frankrike i januari 1922. Förespråkade en hätsk anti-tysk politik, och tog initiativet till invasionen av Ruhr i januari 1923. *Spree* är en flod som flyter genom Berlin. Detta innebär att arbetarklassen skulle kämpa mot den franska ockupationen, utan att göra någon slags vapenvila med den borgerliga tyska regeringen.

4. Den 11 mars. Den andra Rhenland-westfaliska driftsrådskongressen i Essen, som skyddas av fem proletära hundramannagrupper av Essen-arbetare.

5. Den 17 mars internationell konferens i Frankfurt am Main, sammankallad av KPD.

6. I Bayern växte den fascistiska-monarkistiska rörelsen. Den 26 januari infördes undantags-tillstånd i Bayern. KPD:s delstatskommitté i Sachsen uppmanade [SPD-]regeringen Buck-Lipinski att inrätta arbetarförsvarsorganisationer [arbetarvärn], att upplösa alla kontrarevolutionära organisationer, fängsla deras ledare, och bilda kontrollkommittéer för att övervaka genomförandet av dessa krav. Partiet propagerade för enhetsfront mot fascismen. Parollen om att skapa proletära hundramannagrupper hade vunnit folkligt stöd.

7. I maj fick rörelsen för att bilda proletära hundramannagrupper och kontrollkommittéer ett starkt uppsving.

I Sachsen försökte de högersocialdemokratiska ledarna förhindra skapandet av gemensamma proletära hundramannagrupper. De lyckades inte. Den 12 maj förbjöd Severing bildandet av proletära hundramannagrupper i Preussen.

I ett upprop från den 13 maj uppfordrade delstatskommittén i Sachsens arbetarråd driftsråden och arbetarna att fram till 10 juni på alla större företag bilda fabriks-hundramannagrupper, som förenade arbetare oavsett partisympatier. Fram till samma datum borde man upprätta proletära kontrollkommittéer, även de med partiöverskridande sammansättning.

Denna rörelse spreds även till Thüringen. I Preussen kombinerades ett förbud mot proletära hundramannagrupper med förbud mot driftsråd och kontrollkommittéer som var knutna till femtonmannakommittén.

8. Den 12 juli utfärdade partiet ett upprop om massdemonstrationer mot fascismen till den 29 juli (Antifascistisk dag). Borgarklassen svarade med en kungörelse om att man skulle ingripa mot demonstrationerna med våld. Några dagar senare var Riksvärnet omgrupperat för att ingripa mot arbetarklassen. Partiet avstod från en väpnad konflikt den 29 juli, eftersom varken det eller arbetarklassen var beväpnade. Partiet förstod att det var nödvändigt med en ytterligare kraftsamling och grundligare förberedelser. Först nu började tanken på beväpning få fotfäste i hela partiet och inom bredare skikt inom arbetarklassen.

Följande utdrag från partiets upprop från 11 juli 1923 är värt att citeras:

”Vi står inför svåra strider. Vi måste utveckla den högsta aktionsberedskap. Vi kan inte lita på socialdemokratin och den fackliga byråkratin. Som i det revolutionära proletariatets alla tidigare försvarskamper mot kontrarevolutionen, kommer socialdemokratin och den fackliga byråkratin att återigen överge arbetarna och förråda dem ... Vi kommunister kan bara segra i kampen mot kontrarevolutionen om vi, utan och mot den förrädiska socialdemokratin och fackliga byråkratin, lyckas få de socialdemokratiska och partilösa arbetande massorna att kämpa tillsammans med oss.

För detta ändamål måste omedelbart göras alla förberedelser för en stridbar försvarsaktion ...

De gemensamma proletära försvarsorganisationerna måste, trots alla allt motstånd, omedelbart börja organiseras på företagen ...

Partiet måste göra sina organisationer så slagkraftiga att de också kan engagera sig i öppet inbördeskrig utan att misslyckas i något distrikt ...

Det fascistiska upproret kan bara slås ned om den vita terrorn besvaras med den röda terrorn ... ”

9. Augusti. *Cuno-strejken* under trycket från driftsrådsrörelsen. Regeringen Cuno föll. Socialdemokratin gick med i regeringen för att rädda bourgeoisin. Stresemann²⁹ anförde den tyska borgarklassens reträttmanöver i Ruhr och i det inre av landet. Under trycket av den proletära massrörelsen, liksom sammanbrottet för det passiva motståndet, blev regeringen, som själv hade uppmuntrat Svarta Riksvärnet³⁰ och andra fascistiska organisationer, tvungen att ta avstånd från dem.

10. Den 24 september ett öppet brev från KPD till VSPD, USPD, ADGB, AFA och ADB med uppmaningen att mobilisera hela arbetarklassen och utropa en generalstrejk ”eftersom de fascistiska gevären och kulsprutorna kanske ljuder redan i morgon eller övermorgon”. Samtidigt utgick larm till partiets medlemmar.

Redan den 26 september hade Kahr infört undantagstillstånd i Bayern. Den nationella regeringen svarade med att utfärda undantagstillstånd i hela landet.

11. I Sachsen och Thüringen bildade KPD gemensamma regeringar med SPD:s vänsterflygel. Riksvärnet sändes till Sachsen och Thüringen utan att möta särskilt mycket motstånd, och den socialdemokratiska-kommunistiska regeringen avsattes.

Vad blev resultatet av dessa händelser under 1923?

På grundval av en verklig enhetsfronttaktik, tillsammans med energiskt kommunistiskt fraktionsarbete i fackföreningarna, i driftsråden och i företagen, lyckades kommunistpartiet kraftigt utvidga sitt massinflytande och sitt verksamhetsområde, stärka ställningarna i fackföreningarna och göra en djup inbrytning i det reformistiska lägret, och framgångsrikt avvärja det fascistiska hotet. Den revolutionära massrörelsens tryck, vilket återspeglades inom SPD och fackföreningarna, tvingade borgarklassen att återkalla sina fascistiska allierade och än en gång söka stöd hos SPD- och ADGB-ledarna och återgå till den parlamentariska republikens fasta mark.

Å andra sidan räckte inte enhetsfronttaktiken till för att inleda ett revolutionärt angrepp på den borgerligt-demokratiska republiken. Grundförutsättningen för detta var att KPD skulle ha vunnit arbetarklassens majoritet för ett angrepp på den borgerliga staten. Så var inte fallet. Regeringsexperimentet i Sachsen hade överskridit de gränserna för enhetsfronttaktiken. Det var en felaktig användning av enhetsfronttaktiken.

Genom användning av enhetsfronttaktiken kom partiets hänvändelser till ledarna, till medlemmarna och till de reformistiska partiernas och fackföreningarnas organisationer på lokal- och distriktsnivå att kombineras och ömsesidigt stärkas. Ledningarna drogs tillfälligtvis med, vilket öppnade ett brett tillträde till arbetarklassens bas, ty när massrörelsen tilltog i styrka saboterade ledarna den regelbundet och vände sig åt höger. Resultatet blev att massorna vände sig åt vänster, vilket knöt dem närmare till kommunistiska partiet, som i sin tur ökade sin auktoritet bland massorna och vidgade sin aktionsradie.

Partiledningen som utvecklade och använde enhetsfronttaktiken 1920-1923, stod under ledning av Brandler och Thalheimer, dvs. den nuvarande ledningen för den kommunistiska oppositionen. Denna politik var inte fri från allvarliga misstag. Den kommunistiska oppositionen har sedan länge erkänt dessa misstag, talat öppet om dem, och teoretiskt såväl som praktiskt förkastat dem.

²⁹ *Gustav Stresemann* (1878-1929) var konservativ politiker (Nationalliberala partiet) och industriman, och förbundskansler och utrikesminister under senare hälften av 1920-talet. Hans politik var att revidera Versaillesavtalet genom förhandlingar med andra stora kapitalistiska makter.

³⁰ Det Svarta Riksvärnet [schwarzen Reichswehr] var den underjordiska delen av riksvärnet. Det absorberade många medlemmar av extremhöger-grupperna, och var avsett att användas i gerillaaktioner mot fransmännen i Rhenlandet, mot hot från polackerna i Schlesien, och naturligtvis mot vänstern.

Efter händelserna i oktober 1923 hjälpte Kommunistiska internationalens exekutivkommitté Fischer och Maslow, tillsammans med Thälmann, Remmele och Neumann, till ledningen av partiet.³¹ Ultravänsterkursen upplevde sitt första högvatten. Istället för att använda enhetsfronttaktiken för att skilja agnarna från vetet, en uppgift som den nuvarande kommunistiska oppositionen genomförde när den ledde partiet 1920-1923, kastades nu enhetsfronttaktiken överbord med hull och hår. Resultatet blev att inom ett och ett halvt år, hade partiet nästan helt förlorat sitt massinflytande och fördes till randen av sammanbrott.

Efter 1923

I sista stund ändrade Kommunistiska internationalens exekutivkommitté kurs, och därmed tog ultravänstereran slut, inte bara i Tyskland utan i hela Kommunistiska internationalen, och man återvände, om inte öppet och tydligt, men åtminstone i praktiken, till enhetsfronttaktikens övergivna väg.

Denna taktik användes i stor utsträckning under kampanjen mot ersättning till de tyska furstarna 1926. Också här gjordes misstag, men den var riktigt i sina grunddrag, vilket räckte för att bryta partiets isolering och leda det uppåt igen.

Detta att man 1928 på nytt övergivit enhetsfronttaktiken och en riktig facklig taktik har lett till sådana katastrofala resultat för partiet att ultravänsterperioden 1924 till 1926 framstår som harmlös. Anledningen är tydligen nog: ultravänstertaktiken sammanföll med de kolossala ekonomiska och politiska omvälvningar som kapitalismen råkade ut för i Tyskland. Eftersom ultravänstertaktiken förhindrade partiet att utnyttja de djupt revolutionära möjligheterna, så kunde kontrarevolutionen utnyttja situationen till sin fördel. Med en riktig taktik kunde det kommunistiska partiet idag ha stått i spetsen för arbetarklassen på tröskeln till makten. Men nu står i stället fascismen på tröskeln till makten, eftersom en i huvudsak korrekt kommunistisk taktik, även om det inte var felfri, övergavs 1923 och förkastades i årtal.³²

Översättning (från tyska, inledningen och noterna baserade på engelsk version): *Martin Fahlgren*

Mer om enhetstaktiken och dess bakgrund:

John Riddell: [Enhetsfrontpolitikens ursprung](#)

[Den proletära enhetsfronten](#) (Kominterndokument från 1921-22)

Trotskij: [Kampen mot nazismen i Tyskland](#)

Se även Thalheimers artikel [Om fascismen](#)

³¹ *Ernst Thälmann* (1886-1944) var medlem i SPD, sedan Spartakusbund och KPD. Var KPD:s presidentkandidat 1925 och 1932, och som lojal stalinist stod han i ledningen för KPD från 1925 till dess sammanbrott 1933. Arresterades i mars 1933 och blev slutligen avrättad i Buchenwald 1944. *Hermann Remmele* (1880-1938) var medlem i SPD, sedan USPD och KPD. Parlamentsledamot 1920-33. Kallades till Sovjetunionen 1933 där han avrättades under utrensningarna. *Heinz Neumann* (1902-1937) var ledande medlem av KPD fram till 1932, då han avlägsnades som syndabock för partiets misslyckanden. Flydde till Sovjetunionen, arresterades och avrättades under utrensningarna.

³² Sedan Thalheimer-Brandler avlägsnats från KPD-ledningen, antog partiet, på uppmaning av Zinovjev, en ultravänsteristisk hållning, och svängde sig med begreppen "socialfascism" och Röda fackföreningar. 1925 började partiet röra sig bort från ultravänsterismen och till viss del återuppta enhetsfrontsarbete med SPD och i fackföreningarna. Fischer-Maslow-flygeln avlägsnades 1926, när Zinovjev bröt med Stalin, eftersom de inte var tillräckligt lojala mot Moskva. Stalins anhängare, under ledning av Thälmann, samarbetade med centerfraktionerna, medlarna. Återgången till ultravänsterism 1928 inleddes med att Brandlers "högeranhängare" fördömdes och uteslöts. Medlarna, som hade försökt att säkra sin ställning genom att avgränsa sig från "högern", kom i skottgluggen när de försökte avlägsna Thälmann efter denne försökt dölja en korruptionsskandal med partikassor, och utstöttes från ledningen 1929, vilket lämnade Thälmanns pro-Stalin-grupp att leda partiet vidare in i ultravänsterismen och slutligen till ett tragiskt nederlag.